

G.K. 88

7/17918

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

SAYI : B.12.0.A.SGB.0.03.610/859
KONU : Yazılı Soru Önergeleri

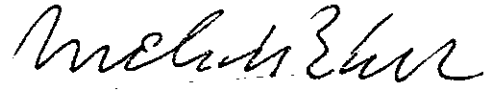
10.03/2011

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 24.01.2011 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-28494 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde alınan, Balıkesir Milletvekili Ergün AYDOĞAN'a ait 7/17917, 7/17918, Adana Milletvekili Yılmaz TANKUT'a ait 7/17919, Hatay Milletvekili Süleyman Turan ÇİRKİN'e ait 7/17920 ve Adana Milletvekili Nevin Gaye ERBATUR'a ait 7/17921 esas nolu yazılı soru önergelerine ilişkin Bakanlığımız görüşleri ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Mehdi EKER
Bakan

EKLER:

- 1- Görüş 7/17917 (1 sayfa)
- 2- Görüş 7/17918 (5 sayfa)
- 3- Görüş 7/17919 (2 sayfa)
- 4- Görüş 7/17920 (3 sayfa)
- 5- Görüş 7/17921 (1 sayfa)

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önerge Sahibi : Ergün AYDOĞAN
Balıkesir Milletvekili
Esas no : 7/17918

Pancar en fazla istidam yaratan, çiftçiye en yüksek getiriye sağlayan, tarımı ve hayvancılığı, maya ve yem sanayi, zirai mücadele, tarım aletleri, taşımacılık gibi yan sektörleri en fazla destekleyen, çevre sağlığına büyük katkıda bulunan ürünlerin başında gelmektedir. Ülke nüfusunun yaklaşık olarak %15'ini ilgilendiren pancar tarımı ve pancar şekeri çok önemli ve üzerinde çok dikkat edilmesi gerekmektedir. Türkiye pancar tarımında yan kolları ile birbirine bağlı çok önemli bir ürün olması bakımında, oluşan ve AKP hükümetinin yanlış uygulamaları sonucu her geçen gün daha da sıkıntıya girmektedir.

Bu bilgiler ışığında:

Sorulara ilişkin olarak, T.C. Şeker Kurumu Başkanlığından alınan cevaplar aşağıda yer almaktadır.

SORU 1) Türkiye'deki pancar şekeri ve nişasta bazlı şeker (NBS) fiyatları ile AB ülkelerindeki fiyatlar arasında ne kadar fark vardır? Bu fiyat farklılıklarının nedeni nedir?

CEVAP 1: 2001 yılında yürürlüğe giren Şeker Kanunu'na göre, ülkemizde pancar şekeri ve nişasta bazlı şeker satış fiyatları şeker üreten şirketler tarafından serbestçe belirlenmektedir. Ülkemizde nişasta bazlı şeker fiyatları ikamesi olması bakımından pancar şekeri fiyatlarına göre şirketlerce belirlenmekte olup, pancar şekerinin kuru bazda yaklaşık %10 altında seyretmektedir. Tamamlanan son pazarlama yılında (2009/2010) pancar şekeri fiyatı ortalaması 1,78 TL/kg, nişasta bazlı şeker fiyatı ortalaması ise, 1,17 TL/kg (kuru madde bazında yaklaşık 1,56 TL/kg) olarak gerçekleşmiştir.

Avrupa Birliğinde ise şekerin fiili satış fiyatları eşik bir fiyatın altına düşmemek kaydıyla şirketler tarafından serbestçe belirlenmektedir. Avrupa Birliği, 2006 yılında yürürlüğe koyduğu Şeker Reformu ile şeker için eşik niteliğindeki fiyatın adını müdahale fiyattan referans fiyata, düzeyini ise %36 azaltarak 404,4 Avro/ton'a (555\$/ton) düşürmüştür. Ancak söz konusu fiyat, şeker piyasa fiyatlarının belli bir düzeyin altına düşmesini önlemek için belirlenmiş olan bir eşik niteliği taşımakta olup, fiili şeker fiyatları referans fiyatların oldukça üzerinde seyretmektedir. Nitekim birçok AB ülkesindeki şeker perakende satış fiyatları ülkemiz fiyatlarının üzerindedir. Halen ülkemizde 2,2 TL/kg civarında olan ve 1,40 \$/kg'a karşılık gelen şeker perakende satış fiyatı, Fransa'da 1,92 \$/kg, Almanya ve Avusturya'da 1,59 \$/kg, İsveç'te 1,56 \$/kg, Belçika'da 1,48 \$/kg'dır. Diğer birçok AB ülkesinde de şekerin perakende satış fiyatı, ülkemizdeki düzeye yakındır.

AB şeker rejiminde izoglukoz fiyatları konusunda bir düzenleme getirilmemiş olup, izoglukoz fiyatları imalatçılar tarafından serbest piyasa koşulları çerçevesinde belirlenmektedir. Bununla birlikte izoglukoz satış fiyatları üzerinde, ülkemizdeki nişasta bazlı şeker fiyatlarında olduğu gibi şeker fiyatları belirleyici olmaktadır. AB'nin en büyük izoglukoz üreticisi olan ve AB izoglukoz kotasının % 55'ini elinde bulunduran Tate&Lyle Şirketi'nin 2010 Yılı Raporunda, izoglukoz satış fiyatlarının şeker fiyatlarına göre belirlendiği ifade edilmekte olup, bazı kaynaklarda ise, kuru madde bazındaki izoglukoz satış fiyatlarının şeker fiyatının % 5-10 altında olduğu belirtilmektedir.

Sonuç olarak, ülkemiz ve AB de uygulanan şeker ve nişasta bazlı şeker satış fiyatları arasında kayda değer bir fark bulunmamaktadır.

SORU 2) Ülkemizdeki NBS üreticilerinin ciddi karlar elde ettikleri bilinmektedir. Tüketicinin korunması için herhangi bir çalışmanız var mıdır? Pancar tarımı yapan çiftçimizin mağdur edilmekte olduğu ortadadır. Çiftçimizin sıkıntılarının giderilmesi için ne yapmaktasınız?

CEVAP 2) 2001 yılında yürürlüğe giren 4634 sayılı Şeker Kanunu'nun çıkarılış amaçlarından birisi 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren hızla üretim ve satışı artan nişasta bazlı şeker sektörünün pancar şekerinin piyasa dengelerini bozucu gelişimidir. Bu gelişimi, Şeker Kanunu bu şeker türlerini kota kapsamına alarak sınırlandırmıştır. Şeker Kanunu ile getirilen kota sistemi olmasaydı, içecek sektörü başta olmak üzere, şekerli mamul üreticileri; pancar şekerine göre hem fiyatının düşük olması, hem de çözme, süzme gibi işlemler gerektirmemesi nedenleriyle pancar şekeri yerine nişasta bazlı şekeri tercih edecekleri açık olup, Şeker Kanunu ile getirilen kota sistemi sayesinde aynı hedef piyasaya mal üreten pancar şekeri ve nişasta bazlı şeker sektörlerinin, birbirlerine zarar vermeksizin ülkenin ihtiyacına yetecek miktarda şekeri yurt içinde sürdürülebilir bir şekilde üretmesi sağlanmıştır.

Diğer taraftan, 4634 sayılı Şeker Kanunu ve ilgili mevzuatın 2001 yılında yürürlüğe girmesi sonrasında ilk kota tahsisi uygulanan 2002/2003 pazarlama yılında başlamış ve Şeker Kanunu, sözleşmeli ve münavebeye uygun pancar tarımını öngören bir modeli hüküm altına almış ve özellikle;

- Pancar üreticilerinin pazarının garanti edilmesi,
- Pancar üreticilerine belirli bir düzeyde düzenli gelir sağlanması,
- Pancar üretiminin ekiminden fabrikaya teslimine kadar üreticilere verilen avanslarla desteklenmesi,
- Pancar fiyatının ekiminden önce şirketler ile mutabakatla belirlenmesi,
- Anlaşmazlıkların ne şekilde ve nasıl çözüleceğine ilişkin hükümlerin pancar ekiminden önce üreticiler tarafından bilinmesi,

Ülke genelinde pancar üreticileri arasında homojen pancar kotası dağılımının sağlanması temin edilerek pancar tarımı ve üreticisi lehine olumlu gelişmeler ortaya çıkarmıştır.

SORU 3) Türkiye'deki kurulu yıllık pancar üretimi kapasitesi ne kadardır? Bunun ne kadarı özel sektör tarafından şeker pancarı üretimi yapılmaktadır?

CEVAP 3) Ülkemizde hali hazırda Şeker Kanunu kapsamında kota tahsisi yapılan 7 şirkete ait 33 şeker fabrikasının pancar şekeri üretim kapasitesi 3,2 milyon ton/yıldır. Yedi Şirketin biri kamuya ait olan ve özelleştirme kapsamında bulunan Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. olup, diğer altı şirket özel statüdedir. Özel statüde olan altı şirkete ait sekiz fabrikanın pancar şekeri üretim kapasitesi 1,1 milyon ton/yıldır. Tamamlanan 2009/2010 pazarlama yılında üretilen ve yurtiçine arz edilebilen A kotası pancar şekeri üretiminin %43'ü özel sektör tarafından gerçekleştirilmiştir.

SORU 4) Türkiye'de uluslararası kalitede üretim yapan şeker fabrikaları olmasına rağmen Avrupa'da %2-3 oranında olan NBS kotasının Türkiye'de %10 olduğu, kotanın daha fazla artırılması durumunda şeker çiftçisi ve sanayisinin büyük sıkıntıya gireceği kesindir. Bu konuda ne yapmayı planlamaktasınız?

CEVAP 4) Ülkemizde nişasta bazlı şeker kotaları glukoz ve izoglukoz dahil tüm nişasta bazlı şeker türleri için ticari bazda tahsis edilmektedir. Avrupa Birliğinde ise nişasta bazlı şeker

olarak sadece izoglukoza kuru madde bazında kota tahsis edilmekte, yine bir nişasta bazlı şeker türü olan glukozun üretim ve satışı serbestçe yapılmaktadır. AB’de 4,5 milyon ton civarında glukoz kota kapsamı dışında üretilmektedir. AB’de üye ülkelere referans bir dönemdeki fiili üretim verileri dikkate alınarak kota tahsisi yapılmakta olup, 2009/10 pazarlama yılında AB’de izoglukoz toplam kotası kuru madde bazında 690 bin ton, ticari bazda yaklaşık 920 bin ton’dur. AB’nin bazı ülkelerinde izoglukoz üretimi yapılmadığından, kota tahsis edilmemekte, bir ülkesinde (Bulgaristan) ise pancar şekeri üretimi yapılmadığından pancar kotası tahsis edilmemektedir. Bu nedenle AB ülkelerinde izoglukoz kotasının ülke toplam kotası içindeki payı ülkeden ülkeye büyük değişkenlik (%0 ile %100 arasında) göstermektedir. Halen, her iki şeker türünün (pancar şekeri ve izoglukoz) üretiminin yapıldığı ülkelerdeki izoglukoz kotasının, sakaroz ve izoglukoz kotaları toplamı içindeki payı, kuru madde bazında % 1,92 (Almanya) ile % 67,6 (Macaristan) arasında değişmekte olup, 27 üyeli AB’de 2009 /2010 pazarlama yılında (pancar şekeri ve izoglukoz üretilmeyen ülkeler de dahil) izoglukoz toplam kotasının her iki tür şekerle ait toplam kota içindeki payı kuru madde bazında % 4,92’dir. Bu oran ülkemizdeki nişasta bazlı şeker kotasının glukoz da dahil olarak ticari bazda belirlendiği, AB’de ise, kota dışında üretilen glukozun izoglukoz kotasına dahil edilmediği ve AB’deki izoglukoz kotasının ticari bazda olmadığı, kuru madde bazında olduğu hususları dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

SORU 5)Yapay tatlandırıcı NBS’nin özellikle çocuklarda zeka geriliği, lösemi gibi hastalıklara yol açmaktadır.AKP hükümetinin NBS’nin kotasını artırmakla birkaç fabrikatörü memnun etmek için çocukların geleceği ile oynanmaktadır. Bunun gerekçesi nedir?

CEVAP 5) Nişasta bazlı şeker adı verilen şekerler, tarımsal ürünlerde bulunan nişastanın parçalanması ile üretilmektedir. Nişasta, mısırın yanı sıra, patates, pirinç, buğday, tapioka gibi çok sayıda tarımsal üründe bulunmaktadır. Mısır %61, buğday %65, patates %19 nişasta içermektedir. Çok sayıda glukoz biriminin bir araya gelmesinden oluşan ve bir glukoz polimeri olan nişasta, su ile hidroliz edildiğinde glukoz birimlerini birbirine bağlayan bağlar kopmakta ve glukoz açığa çıkmakta, nişastanın parçalanması suretiyle glukoz elde edilmektedir. Elde edilen glukozun kısmen fruktoza dönüştürülmesi ile de izoglukoz elde edilmektedir. Ülkemizde üretilen nişasta bazlı şekerin Türk Gıda Kodeksi Şeker Tebliğine uygun olma zorunluluğu bulunmaktadır. Yapay tatlandırıcılar ise, kimyasal sentez yoluyla üretimi yapılan şeker yerine kullanılan tatlandırıcılar olup, bunlar, Şeker Kanunu’nda şeker olarak adlandırılmayan diyet ve diyabetik ürünlerde kullanılan tatlandırıcılardır.

SORU 6) Türkiye’nin stratejik öneme sahip sanayisi “şeker fabrikaları Cumhuriyetin ilk fabrikalarıdır. Ülke ekonomisini yıllık 3 milyon \$ katkı sağlayan bir sektör. Bu sektörden binlerce aile faydalıyor. AKP’nin iktidar döneminde NBS’in kotası sürekli artırılıyor. Bundan ne Türk çiftçisi, ne Türk sanayicisi ne de Türk nakliyecisi fayda görmüyor. Bundan dış ülkelerdeki fabrika sahipleri faydalıyor. Diğer yandan bu yapay tatlandırıcı çocuklarda zeka geriliğine yol açıyor ve bir çok hastalığa neden oluyor. Bu hükümetin gözleri kör, kulakları sağır olmuş. AKP bu fabrikatörleri memnun etmek için çocuklarımızın geleceği ile oynuyor. Bu uygulamanın ne kadar sağlıklı olduğunu düşünmektесiniz?

SORU 7) Türkiye’nin stratejik konumu ve sahip olduğu kaynakları ile Dünya ülkeleri ile kıyaslandığında; ihtiyaçlarını karşılayabilen ve kendi kendine yetebilen ülkeler arasında ilk sırada yer almaktadır. Yabancı sermaye hayranlığının katkılarıyla şu an da ülkemizde ağırlıklı olarak çok uluslu şirketlerin yer aldığı beş NBS firması üretim yapmaktadır. Bulunduğu coğrafyadan pancar üretimine en elverişli ülke olan Türkiye’de Dünya’nın hiçbir yerinde uygulanmayan %10 gibi yüksek bir kota ile NBS üretimi yapılmaktadır. Ayrıca bu

kota oranları % 50 artırma-eksiltme yetkisine sahip olan Bakanlar Kurulu Kararları ile her yıl artış yönünde karar verilerek desteklenmektedir. Bu kararın gerekçesi nedir? neden artması yönünde desteklenmektedir?

CEVAP 6-7) Dünyadaki değişimlere adapte olunabilmesi, etkin ve rekabetçi bir şeker sanayinin geliştirilmesine yönelik olarak sektörün düzenlenmesinin sağlanması, üretimde istikrarı sağlayacak planlamalara imkân verilmesi ve sektörün devlet müdahalesinden arındırılması ve aynı hedef piyasaya mal üreten pancar şekeri ve nişasta bazlı şeker sektörlerinin, birbirlerine zarar vermeksizin yurt içi talebe göre belirlenecek miktardaki şekerin yurt içinde kotalar vasıtasıyla (AB’de ve diğer kotalı pancar üreten ülkelerde olduğu gibi) üretmesini amaçlayan 4634 sayılı Şeker Kanunu 2001 yılında yürürlüğe girmiştir. Pancar şekeri ve nişasta bazlı şeker sektörleri Kanunla izin verilen limitler dahilinde faaliyet göstermektedir.

SORU 8) Türkiye’de kişi başına 6 kg civarında NBS düşerken, AB (25) ülkelerinde kişi başına düşen NBS miktarı 1,5 kg civarındadır. Bu da uyum aşamasında her konuda kendisine AB’yi örnek alan ülkemizin ülke menfaatleri söz konusu olduğunda bu yaklaşımın tersine hareket etmesini anlaşılır bulmak mümkün değildir. Tarım Bakanlığı ülkemizin çıkarlarını koruması gerekirken hangi sebepten dolayı tersine uygulamayı uygun görmektedir?

CEVAP 8) Ülkemizde nişasta bazlı şeker olarak izoglukozun yanı sıra glukoz da kota tahsis edilmekte olup, AB’de sadece izoglukoz için kuru madde bazında kota belirlenmekte, glukoz kota dışında üretilmektedir. Dolayısıyla ülkemiz ile AB’nin kişi başına nişasta bazlı şeker tüketimlerini karşılaştırırken ülkemizdeki nişasta bazlı şeker kotası ile AB’nin izoglukoz kotası ve glukoz tüketiminin toplamının esas alınması gerekmektedir. AB’nin glukoz üretimi yaklaşık 4,5 milyon ton olup bu miktarın her yıl yaklaşık 60 bin tonu ihraç edilmekte, bir başka ifadeyle 4,44 milyon tonu AB içerisinde kullanılmaktadır. Buna, kuru bazda 690 bin ton olarak belirlenen izoglukoz kotasının ticari bazdaki karşılığı olan yaklaşık 920 bin ton da eklenince AB’de yılda kişi başına tüketilen nişasta bazlı şeker miktarı 10,7 kg olmaktadır. Dolayısıyla AB’de kişi başına nişasta bazlı şeker tüketimi ülkemizdekini iki katına yakındır.

SORU 9) 2005/2006 pazarlama yılı itibariyle Danıştay nezdinde Bakanlar Kurulu Kararının iptali ve yürütmenin durdurulması için dava açmış ve bu kararların iptal edilmesini sağlamıştır. Fakat her pazarlama yılı başında tahsis edilen kota miktarları kadar üretim yapıldığı için hukuki olarak alınan kararlar hayata geçirilememiştir. Bu kararın uygulanamamasının gerekçeler nelerdir?

CEVAP 9) 2005/2006 pazarlama yılında Mahkemenin kararı öncesinde tahsis edilen kota miktarı kadar yurt içi satış işlemi gerçekleştiğinden Kararın uygulanması fiilen mümkün olamamıştır. Daha sonraki yıllarda ise, yine Bakanlar Kurulu Kararı ile artırılan nişasta bazlı şeker kotalarının iptali YD (yürütmeyi durdurma) talepli olarak davalar açılmış, bunlardan 2008/2009 pazarlama yılında mahkeme yürütmeyi durdurma talebini kota artışını haklı bularak reddetmiş, diğerlerinde ise tahsis edilen kota miktarı kadar yurt içi satış işlemi gerçekleştiğinden ve/veya pazarlama yılı tamamlanmış olduğundan Kararların uygulanması fiilen mümkün olamamıştır.

SORU 10) Dünyanın en liberal ülkesi ABD’de olduğu gibi şeker fabrikaları özel sektör yerine pancar üreticileri tarafından işletildiği takdirde şeker üretiminde Türkiye’nin AB ülkeleri ile rekabet edebilme gücü artacak ve Türkiye Dünya’da pancardan şeker üreten

lkeler arasında yıldız bir konuma gelecektir. AKP hkmeti Tarım Bakanlığı olarak neden böyle bir çalışma yapılmamaktadır? Eğer yapılıyorsa ne zaman uygulanmaya başlayacaktır?

CEVAP 10) zelleştirme ile ilgili işlemeler, zelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın (ÖİB) sorumluluğunda yürütülmekte olup, şeker fabrikalarını satın alacak alıcıların, şeker Kurulu tarafından belirlenecek toplam şeker kotası çerçevesinde en az 5 (beş) yıl şeker üretim zorunlulukları bulunmaktadır. İhaleye şartları taşıyan pancar üreticileri ve/veya temsilcileri dahil herkes katılabilmektedir.

SORU 11) Tarım Bakanlığı pancar üreticinin yanında olması gerekirken, neden hep karşısında olup birilerine haksız bir kazanç mı sağlamaktadır?

CEVAP 11: Bilindiği üzere, ülkemizdeki iklim şartları Avrupa ülkelerine benzer şekilde, daha ucuz bir hammadde olan kamışın yetişmesine uygun değildir. Stratejik bir ürün olan şekerin, pancardan retildeği ülkelerde temel amaç, yerli talebin ithalata meydan vermeksizin yerli üretimle karşılanmasıdır. Pancar şekerinin ihraç pazarlarında kamış şekeri ile maliyet olarak rekabet şansı bulunmaması nedeniyle, dünyada pancar şekeri ticaret amacıyla değil, stratejik bir ürün olması nedeniyle kendine yeterlilik ilkesi çerçevesinde ve genel olarak AB'de olduğu gibi kotalı olarak üretilmektedir.

Ülkemizde, 6747 sayılı şeker Kanunu'nun süreç içerisinde işlerliğini yitirmesi ve yetersiz kalması, ayrıca 2000'li yılların başında ülkemizde nişasta bazlı şeker sektörünün pancar şekerinin piyasa dengelerini bozucu gelişimine ve dünyadaki değişimlere adapte olunabilmesi, etkin ve rekabetçi bir şeker sanayinin geliştirilmesine yönelik olarak sektörün düzenlenmesinin sağlanması, üretimde istikrarı sağlayacak planlamalara imkân verilmesi ve sektörün devlet müdahalesinden arındırılması için aynı hedef piyasaya mal üreten pancar şekeri ve nişasta bazlı şeker sektörlerinin, birbirlerine zarar vermeksizin yurt içi talebe göre belirlenecek miktardaki şekeri yurt içinde kotalar vasıtasıyla üretmesini amaçlayan 4634 sayılı şeker Kanunu 2001 yılında yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Kanun'un, yurt içi talebe yetecek miktarda şekerin yurt içinde üretilmesi hedefinin yerine getirilmesinde en önemli aracı olan kota sistemidir. Kanun, pancar şekeri ve nişasta bazlı şeker sektörlerinin birbirlerine zarar vermeksizin bir denge içinde ülke ihtiyaını karşılayacak şekilde şeker üretmelerini sağlamıştır. Kanun ile şeker ve pancar fiyatlarında istikrar, piyasa rekabet tesis edilmiştir. Kanun'un amacı doğrultusunda şeker üretiminde kendi kendine yeterlilik sağlanmış olup, anılan Kanun yürürlüğe girdikten sonra pancar şekerinde ithalat gereksinimi doğmamıştır.

4634 sayılı şeker Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde yürütülen politikalar çerçevesinde yapılan düzenlemeler ile;

- Fabrikalara düzenli pancar temin edilerek, şeker üretiminin sağlanması,
- Pancar üreticilerinin pazarının garanti edilmesi,
- lke genelinde pancar üreticileri arasında homojen pancar üretim imkanının tanınması,
- Üreticilere düzenli gelir sağlayacak şekilde pancar üretiminin sürdürülebilirliği,
- Pancar retiminde ve fiyatlarında istikrar sağlanması ve korunması gibi amaçlara da ulaşılmıştır.
- Bunun sonucu olarak pancar üreticilerinin son dönemde pancar üretimine olan ilgileri en üst seviyeye çıkmıştır. Nitekim, üreticilerin gelirleri arttığı için daha fazla pancar üretmek amacıyla şeker üreticisi şirketlere talepte bulundukları bilinmektedir.